

12.2.2004

987/4/02

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Ilkka Rautio

Esittelijä: Neuvontalakimies Petri Rouhiainen

**POLIISIN MENETTELY HENKILÖLLISYYDEN SELVITTÄMISESSÄ JA
VALOKUVAUKSEN ESTÄMISESSÄ**

1

KANTELU

Arvostelitte kantelukirjoituksessanne yhdessä A:n ja B:n kanssa Helsingin poliisilaitoksen poliisimiesten menettelyä.

Katsotte, että poliisimiehet olivat kirjoituksessanne kuvatussa tilanteessa käyttäytyneet aggressiivisesti ja loukkaavasti ja että A:lta oli aiheettomasti otettu pois kamera ja yritetty myös poistaa kamerasta filmi. Katsotte lisäksi että B:lle oli aiheettomasti suoritettu henkilöntarkastus.

3

RATKAISU

Olen perehtynyt asiaanne, mutta en ole havainnut siinä oikeusasiamiehen toimenpiteitä edellyttävää lainvastaista menettelyä tai velvollisuuden laiminlyöntiä.

Tätä näkemystäni perustelen seuraavasti:

3.1

Tapahutumain kulku

Riidatonta asiassa on se, että olette 14.4.2002 puolenyön jälkeen pysähtyneet Yhdysvaltain suurlähetystön portilla keskustelemaan lähetystön vartioiden kanssa ja että tässä yhteydessä A oli kamerallaan kuvannut lähetystön vartioita ja tilannetta selvittämään tulleita ylikonstaapeli C:tä ja vanhempi konstaapeli D:tä. D oli ottanut haltuunsa A:n kameran, mutta antanut sen takaisin tilanteen rauhoituttua.

Kantelukirjoituksenne mukaan poliisimiesten käytös oli tilanteessa ollut aggressiivista ja loukkaavaa ja D oli aiheettomasti ottanut haltuunsa A:n kameran ja yrittänyt poistaa siitä filmin. Kirjoituksenne mukaan D oli lisäksi suorittanut perusteettomasti henkilöntarkastuksen B:lle, koska tämä oli jo ilmoittanut henkilötietonsa D:lle suullisesti. Olette kiistäneet poliisimiesten ja

suurlähetystön vartioiden väitteet siitä, että olisitte olleet tapahtuma-aikaan juovuksissa tai muutoinkaan aiheuttaneet häiriötä lähetystön alueella.

C:n ja D:n antamien selvitysten mukaan he olivat Yhdysvaltain suurlähetystön läheisyydessä partioidessaan havainneet kolmen mieshenkilön lähestyvän suurlähetystön porttia. Poliisimiesten huomion oli erityisesti kiinnittänyt se, että yksi mieshenkilöistä oli kävellessään tarttunut liikenteenohjauskartioon nostaan sen päänsä yläpuolelle. Tämän jälkeen yksi miehistä oli jäänyt lähetystön aidan viereen kahden muun siirtyessä lähetystön portille puhuttelemaan vartioita. Poliisimiehet olivat päättäneet tarkistaa tilanteen ja varmistaa suurlähetystön turvallisuuden. Selvitysten mukaan tilanne oli aluksi rauhaton, sillä mieshenkilöt olivat selvästi juovuksissa ja yksi heistä liikkui levottomasti kuvaten salamavalolla poliisin työskentelyä. Miehillä oli selvitysten mukaan ollut mukanaan alkoholijuomia ja he olivat kertoneet opiskelleensa lakia ja tietävänsä siten, että poliisimiehillä ei ollut oikeutta kysyä heidän henkilötietojaan.

D:n selvityksen mukaan miehet olivat todenneet, että heillä oli myös oikeus ottaa valokuvia missä haluavat. Salamavalon välähdykset häiritsivät D:n mukaan poliisin työskentelyä eikä kuvaus loppunut poliisin määräyksestä huolimatta. Tämän vuoksi D otti kamerasuojan lyhyeksi ajaksi haltuunsa, mutta antoi sen heti tilanteen lauettua takaisin kun selvisi, että perusteita kamerasuojan takavarikolle ei ollut olemassa. D on selvityksessään kiistänyt yrittäneensä poistaa kamerasta filmiä, mutta myöntänyt irrottaneensa kamerasuojan olleen nahkakotelon.

Poliisimiesten mukaan tilanne oli keskus teluteitse nopeasti rauhoittunut kun he olivat saaneet selvitettyä miesten henkilöllisyyden ja kehotettua heitä poistumaan lähetystön alueelta. Tilanne ei ollut antanut aiheutta enempään toimenpiteisiin ja lopuksi mieshenkilöille oli tarjottu kyytiä rautatieasemalle, mistä he olivat kuitenkin kieltäytyneet.

Kolme työvuorossa ollutta Yhdysvaltain suurlähetystön vartijaa ovat kertoneet tapahtumista samansuuntaisesti kuin C ja D.

3.2

Asiaan liittyvät oikeusohjeet

Poliisilain 2 §:ssä säädetään poliisin toiminnan yleisistä periaatteista. Mainitun lain mukaan poliisin tulee tehtävissään toimia asiallisesti ja puolueettomasti sekä sovinnollisuutta edistäen. Poliisin toimenpiteet on suoritettava myös aiheuttamatta suurempaa vahinkoa tai haittaa kuin on välttämätöntä tehtävän suorittamiseksi. Poliisin tulee ensisijaisesti neuvoin, kehotuksin ja käskyin pyrkiä ylläpitämään yleistä järjestystä ja turvallisuutta. Poliisin ei tule puuttua kenenkään oikeuksiin enempää kuin poliisin tehtävän suorittamiseksi on tarpeen.

Poliisilain 10 §:n mukaan poliisimiehellä on yksittäisen tehtävän suorittamiseksi oikeus saada jokaiselta tieto tämän nimestä ja henkilötunnuksesta. Poliisimiehellä on lisäksi oikeus ottaa kiinni henkilö, joka kieltäytyy antamasta kyseisiä tietoja tai antaa niistä todennäköisesti väärän tiedon. Saman lain 22 §:n

mukaan henkilö ja hänen mukanaan olevat tavarat voidaan kiinniottamisen yhteydessä tarkastaa hänen tunnistamistaan varten tarpeellisen asiakirjan löytämiseksi. Todettakoon lisäksi, että pakkokeinolain 4 luvun 1 §:n mukaan esine voidaan takavarikoida, jos on syytä olettaa, että se voi olla todisteena rikosasiassa. Takavarikon kynnyksestä ei siten ole lainsäädännössä asetettu korkealle.

3.3

Johtopäätökset

Kyseisessä asiassa saadut poliisimiesten ja lähetystön vartioiden antamat selvitykset ovat osin poikkeavia siitä, mitä itse olette tapahtumista kertoneet.

Tilannetta arvioidessani olen ottanut huomioon sen, että kyseinen tapahtuma on ajoittunut runsaan puolen vuoden päähän vuoden 2001 syyskuun 11. päivän terrori-iskuista Yhdysvalloissa ja että mainittujen terrori-iskujen jälkeen erityisesti Yhdysvaltain diplomaattisten kohteiden on katsottu vaativan tehostettua vartiointia. Tämä on myös ollut yleisesti tiedossa. Edellä kuvatut tapahtumat Yhdysvaltain suurlähetystön edustalla huomioon ottaen katson, että lähetystön vartiointista vastaavat poliisimiehet ovat olleet oikeutettuja ja velvollisiakin selvittämään, onko yleinen järjestys ja Yhdysvaltain lähetystön turvallisuus ollut uhattuna. Asiassa onkin kyse siitä, ovatko poliisimiehet käyttäneet tehtäväänsä suorittaessaan sellaisia toimenpiteitä, joita ei lain mukaan voida tilanteessa pitää hyväksyttävänä.

Poliisin tehtävänä on siis ollut yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpito ja erityisesti huolehtia Yhdysvaltain lähetystön turvallisuudesta varmistamalla muun ohella, että aikomuksenanne ei ollut luvattomasti pyrkiä lähetystön alueelle. Katson, että poliisilla on havaintojensa perusteella ollut perusteita ryhtyä selvittämään, missä tarkoituksessa otitte yhteyttä lähetystön vartioihin.

Poliisilla on lain mukaan tietty harkintavaltansa sen suhteen, millaisia toimenpiteitä poliisitehtävän suorittaminen milloinkin edellyttää. Saamani selvityksen perusteella minulla ei ole aihetta epäillä, että poliisi olisi kyseisessä tapauksessa ylittänyt tuon harkintavaltansa katsoessaan, että tehtävän suorittaminen edellytti henkilöllisyyden selvittämistä. On mielestäni ymmärrettävää, että asianomaisten henkilöllisyys kyseisen kaltaisissa tilanteissa selvitetään, mikäli tilanne ei nopeasti laukea poliisien saapuessa paikalle. Selvitys jättää kuitenkin jossain määrin epäselväksi sen, yrite ttiinkö tilannetta laukaista keskustelemalla ja pyytämällä Teitä poistumaan vai kärjistyikö se välittömästi. Yleisesti totean, että ensisijaisesti tällainen tilanne tulisi selvittää neuvoin ja ohjauksin.

On lisäksi jäänyt osittain epäselväksi, miksi D otti A:lta kameran pois. Poliisikommentajan lausunnossa viitataan siihen, että lähetystön alueella tapahtuvassa valokuvauksessa voidaan epäillä rangaistavaa salakatselua. Totean, että lähtökohtaisesti yleisellä paikalla kuvaaminen on sallittua, jollei samalla rikota lakia esimerkiksi syyllistymällä rangaistavaan menettelyyn kuten kotirauhan häiritsemiseen tai salakatseluun. On tulkinnanvaraista, oliko

poliisimiehillä perusteita kyseessä olevassa tilanteessa epäillä A:n mahdollisesti syyllistyneen rikoslain vastaiseen menettelyyn kameralla kuvatessaan ja tämän vuoksi ottaa kamera haltuunsa.

Pidän joka tapauksessa sinänsä mahdollisena, että poliisi tilapäisesti kieltää kameran käytön, jos se estää tai selvästi vaikeuttaa poliisin tehtävän suorittamista. Poliisimiehiltä saadun selvityksen perusteella kuvaus oli kielletty, koska salamavalon käyttö yöaikaan häiritsi poliisi miesten tehtävän suorittamista. Kun kuvausta ei kiellosta huolimatta lopetettu, oli kamera otettu pois, mutta annettu takaisin A:lle heti tilanteen lauettua ja poliisin tehtävän tultua suoritetuksi. Käsitykseni mukaan poliisi ei kyseisessä tilanteessa menetellyt moitittavasti ottaessaan kameran pois poliisi miesten työskentelyn turvaamiseksi.

Epäselväksi on jäänyt, onko D pyrkinyt poistamaan A:n kamerasta filmin ja se, miksi D oli poistanut kameran nahkaisen suojakotelon. Kyseisessä tilanteessa ei olisi ollut perusteita filmin poistamiseen.

Saadun selvityksen perusteella en voi katsoa näytetyksi, että poliisi olisi menetellyt tilanteessa lainvastaisesti. Selvitys on kuitenkin ainakin tilanteen alkuselvittelyn ja kameran kotelon poistamisen osalta jossakin määrin ristiriitainen. En näe oikeudellisia perusteita asian tarkempaan tutkimiseen. Saatan kuitenkin havaintoni ja käsitykseni tiedoksi Helsingin poliisilaitokselle toimittamalla sille jäljennöksen tästä ratkaisustani.